

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Danielis Huetii Demonstratio Evangelica

Huet, Pierre Daniel

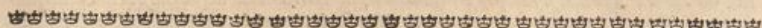
Parisiis, 1679

De Prophetia Danielis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-16260

VII. Tertia hæc afferri potest adversus libri Ezechielis dignitatem contraditio, Thalmudistas capite primo Babæ bathræ, in Gemara, aliosque Rabbinos, lucubrati-
 nem ejus viris Synagogæ magnæ tribuere; cujus opinionis causam hanc ibidem reddi, *Tertium ar- gumentum.*
Quod futurorum presensio tradita non sit, ut extra Terram sanctam scriberetur. Atqui in Daniele falsum hoc deprehenditur, ut infra ostendam; falsum & in Jeremia, qui vaticiniorum suorum partem in Ægypto scripsit. Thalmudistis assentitur Isidorus. Atque hinc dubitat Thomas Hobbesius, utrum Ezechiel sua ipse vaticinia ediderit. Equidem & Ezechielem librum condidisse censeo, & Synagogæ magnæ Magistros suo ipsum nitori restituisse, & descripsisse, & multis exaratis exemplaribus publicasse; qui rarior fortasse erat, nec in aliena terra, inter profani cultus & damnatæ religionis gentes, tuto & commode vulgari potuerat; cum sua ipsi vaticinia Isaias & Jeremias edidissent, ut idem Isidorus adnotavit.

Isid. Orig. lib. 6. cap. 1. Hobbesius Le- viath. cap. 39.

DE PROPHETIA DANIELIS.

- I. Disputatur utrum Daniel fuerit Propheta. II. Disputatur utrum Daniel fuerit Eunuchus. III. Disputatur utrum Daniel idem fuerit qui Belesis à Diodoro memoratus. IV. Disputatur utrum Daniel Ecbatanis, an Susis insignem illam turrim à Josepho & Hieronymo memoratam extruxerit, & utrum Susis, an Babylone fuerit sepultus. V. Disputatur utrum ad unum eundemque Danielem pertineant, quæcunque in Danielis Prophetia narrantur, deque ejus interpretationibus Græcis. VI. Disputatur de ordine partium libri Danielis. VII. Disputatur cur partim Ebraice, partim Chaldaice, partim Græce scriptus exeat. VIII. Nonnulla afferuntur ad auctoritatem Additamenti Danielis conciliandam. IX. Disputatur de Senibus, à quibus attentata est Susanna pudicitia. X. Disputatur de supposititiis Danielis scriptioibus. XI. Probatum Prophetiæ Danielis antiquitas. XII. Refelluntur argumenta Adversariorum. Primum argumentum. XIII. Secundum Argumentum. XIV. Tertium Argumentum. XV. Quartum Argumentum. XVI. Quintum Argumentum.

I. **T**A' βιβλία ὅσα δὴ συγγράμματος καταλέγοιτε δανιήδος, ἀναγνώσεται παρ' ἡμῶν ἐν τῇ νύκτι, καὶ περὶ ἀποκαμύου ἐξ ἀποτῆν ὅτι δανιήδος ἀμίλητος ἦν. *Disputatur utrum Daniel fuerit Propheta.*
 que libros à se conscriptos reliquit Daniel, leguntur hodieque apud nos: atque hi nobis fidem faciunt, Danielem cum Deo colloquia habuisse. Ita de Daniele, Danielisque libro sentiebat Josephus, ex cujus verbis scimus, & divinis Danielem præditum fuisse dotibus ac virtutibus, & genuinum esse ipsius vaticiniorum opus. Quod antequam probare aggredior, adnotanda veniunt quædam, vel observatione digna, vel parum explicata ad hanc diem, vel ad sequentium quæstionum enodationem opportuna. Quibus dilucide expositis, contraditiones plurimæ; adversus Librum hunc jacari solitæ, concident ipsæ per se & evanescent. Danielem Prophetam non fuisse, fuisse vero Eunuchum consentiens est Judæorum omnium opinio. Prophetam non fuisse has ob causas existimant, quas affert Maimonides in More nevochim; nimirum quod etsi Angelus ei videndum se dedit, eumque rerum futurarum noticia imbuit, per somnium tamen id factum est, nec Angelum in sese deprehendit, quod ad veram Prophetiam desiderabatur; proindeque non inter Prophetas Librum ipsius, sed inter כתובים, hoc est Hagiographa, collocant: quanquam laxiori significatione Prophetæ nomen ipsi Maimonides largitur. Rationem præterea hanc addunt, nempe quod Daniel non Prophetico more vixerit, sed ἀναστυπικῶς. Adversus ea confurgunt Christiani Patres, Christi auctoritatem secuti, à quo Daniel Prophetæ titulo donatus est, & Prophetam jure optimo dici contendunt; & recte quidem: quippe si Propheta vere is est, qui clare & distincte eventura prænoscit & prædicit, quis tandem futuras rerum conversiones, imperiorum interitus, Christi adventum & necem prænuntiavit apertius? quis temporibus accuratius distinxit? Sed & juxta Maimonidæ ipsius definitiones & principia, Prophetæ nomen etiam stricte sumtum Danieli congruit: quodque Judæis os occludit, inter Prophetas cum Jeremia, Aggæo, Zacharia, Malachia recensetur in Thalmudico libro Megilah, primo capite. Neque solum ἐξ τῆς μὲν γένεως

Disputatur utrum Daniel fuerit Propheta. Jos. Antiq. lib. 10. cap. 12.

R. Mos. ben Maim. More nev. libri 2. c. 45.

Matth. 24. 15.

Joseph. Antiq. libro 10. cap. ultim.

προφητῶν, unus è maximis Prophetis appellatur à Josepho, & cum Deo colloquia habuisse dicitur, sed aliis etiam anteponitur Prophetis: οὐ γὰρ, inquit, ἡ μέλλουσα μόνον προφητῶν διετέλεσεν, καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀλλὰ καὶ κατὰ αἰετὸν, εἰς δὲ ταῦτα ἀποβήσεται: καὶ τῶν προφητῶν ἡ γὰρ ἰσχυρὸς ἐπισημασθῆναι, καὶ διὰ τούτων δυσχερανομήτων ὑπὸ τῆς βασιλείας καὶ τῆς πλῆθους, δαυὶδος ἀγαθῶν ἐγένετο προφητείας αὐτοῖς. Non enim futura solum praedicere solebat, ita ut alii Propheta, sed & tempus quo hac eventura erant determinabat. Cumque alii Propheta mala praeannuntiarent, prosperaeque regum & vulgi odia in se concitarent, bonorum praeannuntius his erat Daniel. Tum deinde laudat τὸ τῆς ἀκελεύου αὐτῶν προφητείας ἀσάγγακτον, certe ejus Prophetia immutabilitatem.

Disputatur utrum Daniel fuerit Eunuchus. Ita. 19. 7. Dan. 1. 3. Dan. 1. 6. Origen. Hom. 4. in Ezech. & in Matth. To. 15. Hier. 1. 1. c. 6. in Dan. & 1. 1. c. 13. in Jovin. Jof. Ant. 1. 10. c. 11. Ezech. 14. 14. 15. Hier. lib. 1. in Jovin. cap. 13.

II. At Eunuchum fuisse Danielem Judaei facile assentior; cum & hoc suadeant ista, quae solent proferre, verba Isaiae ad Ezechiam: De filiis tuis, qui exibunt de te, quos generis, tollent, & erunt Eunuchi in palatio regis Babylonis. Suadent & illa Danielis: Et ait rex Assyrenus Proposito Eunuchorum, ut introduceret de filiis Israel, & de semine regio. Tum: Fuerunt ergo inter eos de filiis Juda, Daniel, Ananias, Misael, & Azarias. Itaque in eam sententiam ultro concesserunt Origenes & Hieronymus. Aiunt Pseudo-Epiphanius, & Pseudo-Dorotheus, in vitis Prophetarum, spudonem visum Judaeis, propter insignem ipsius castitatem: ac si nulla sint praeter castitatem exacta virilitatis indicia. Josephus quosdam ex nobili illo captivorum flore Eunuchos fuisse autumat; an & ex illis Daniel fuerit, non affirmat; sed à Gentilium suorum persuasione discessisse vix credo. Quod autem ex Ezechiele obijci potest pro contraria parte, si fuerint tres viri isti in medio ejus, Noe, Daniel, & Job, nec filios, nec filias liberabunt, praecclare dissolvit Hieronymus, ut dicemus infra.

Disputatur utrum Daniel idem fuerit qui Belesis, à Diodoro memoratus. Diod. lib. 2.

III. Dubitatum quoque est à nonnullis, annon Daniel idem fuerit qui Belesis à Diodoro memoratus. Neque vana sane ea est suspicio, adeo multa ad fidem faciendam concurrunt. Nomina affinia, Belesis, & Baltassar, בלשצצר: nam è medio vocabulorum litera T frequenter exteritur, ut à σελμη, signum & à πιδρον, pilus. At R & S in fine permutantur, arbor, arbos; honor, honos. Eamdem dictionem, בלשצצר, uti conjicio, Graece expresserat Ctesias, Βελιτιέζης, quemadmodum habet Plutarchus: quod nomen fuit scissoris, quo ad necandam veneno Statiram, Artaxerxis Mnemonis uxorem, usa est ejusdem mater Parysatis. Nisi legere mavis, Βελιτιέζης. Pro quo scripsisse Dinonem, Μελέωντες, legitur apud Plutarchum: perperam; vitium quippe dictioni huic inolevit ex similitudine praecae figurae τὸ β, quae ad figuram τὸ μ accedebat. Sed ad rem. Belesis erat de genere Chaldaeorum: Chaldaeis orti Ebraei progenitorum suorum nomine censabantur. Astrologicae artis peritus & futurorum praecius fuit Belesis: Daniel fuit eruditus omni sapientia, catus scientia, & doctus disciplina, & vaticinandi peritia imprimis nobilitatus. Unus ex Babyloniis fuit proceribus Belesis, fuit & Daniel. Denique vix ulla sese firmioribus argumentis approbaret conjectura, si non tempora penitus discrepant. Quippe Danielis deportationem annis plusquam sexaginta & ducentis antecessit Sardanapali interitus, cujus regnum opibus ac consiliis Belesis subnixus Arbaces occupavit.

Dan. 1. 4.

Disputatur utrum Daniel Ecbatanis, an Susis insignem illam turrim à Josepho & Hieronymo memoratam exstruxerit: & utrum Susis, an Babylone, fuerit sepultus.

Joseph. Antiq. libro 10. cap. 12. Hier. in Dan. 8.

Porph. apud Hier. in Dan. 9.

IV. Dignum etiam disquisitione est, utri habenda fides, Josepho, an Hieronymo, quorum ille à Daniele Ecbatanis Mediae exstructam ait fuisse turrim mirabili artificio, tantaque operis firmitate, ut ad suam aetatem integra, nec ulla omnino parte labefacta, aut vetustate deformata spectaretur, in ea sepeliri ad eam diem Medorum, Persarum, & Parthorum Reges, ejusque custodiam Judaeo Sacerdoti credi solere. Eadem refert Hieronymus iisdem fere verbis: hac una re diversus, quod quae Ecbatanis Josephus, Susis ipse locat, quodque mirere, ea se à Josepho sumfisse profiteretur. Profecto etsi multa in hac Darii Medi historia à Josepho Xenophontem assecante peccata sunt, contra Berosi, Megasthenis, & Abydeni fidem, qui Danieli praecclare consentiunt; velut cum eum Astyagis filium, Medorum regem, Cyri cognatum, ab eoque ad regnum Babylonium invadendum adjutum fingit, aliaque multa adversus historiam veritatem comminiscitur, minime tamen in hac exstructae à Daniele turris narratione ab eo discedendum putamus. Nam post patratam caedem Baltassarum sive Laborosarchodi, postremi ex stirpe Nabopolassari, qui pater fuit Nabuchodonosoris, quo natus Evilmerodachus, & filia Niriglisfororo nupta, Laborosarchodi mater, Danum oriundo Medum, (non Hytaspis filium, quod credulis & stolidis Lectoribus persuadere conatus est Porphyrius, ut Danielis annos produceret) qui regno ad se delato, pro more gentis mutavit nomen, & Nabonidus, sive Nabannidochus dictus est, Afueri filium, caedis auctorem, cum imperii sui provincias lustrare vellet, Mediam potissimum adiuille verisimile est, unde genus ducebat; & Danielem in comitatu habuisse, cum propter hominis dignitatem, spectataeque virtutes, tum maxime quod ab eo fuisset praedictum, fore ut post Baltassarem regnum esset adepturus. Cum itaque Ecbatanis

batanis substitisset Darius, turrim illic excitasse, vel ad urbis defensionem, vel ut posteris præclarum magnificentiæ suæ monumentum relinqueret, facile credo. Cui rei cum consilium suum ac industriam præbuisset Daniel, inde factum ut Danielis opus diceretur. Deinceps vero cum in Susianam pervenissent, in qua magistratum aliquem jam ante gesserat Daniel, Baltasare regnante, ut habetur capite Danielis octavo, regioni huic denuo præfectus est à Dario cum summa auctoritate; atque illic cum per annos aliquot, etiam sub Cyri imperio, ad mortem usque vixisset, egregia ab eo exstructa fuisse ædificia ad regionis tutelam & ornatum probabile est. Horum gnarus quidem Hieronymus, sed memoria tandem lapsus, commemoratam à Josepho turrim Medicam cum Susiana turri confudit. Conjecturæ nostræ vim addit Benjamin Tudelensis, qui Susis sua ætate summæ elegantiæ ædificium jam inde à prisca temporibus extitisse ait, ibidemque sepultum fuisse Danielem, quod habet quoque Abulfaragius. Vetus illud & elegans ædificium, quod Benjaminis ætate Susis visebatur, Hieronymi quoque ævo videretur extitisse: hinc ejus error. Miror vero unde habuerint Pseudo-Epiphanius, & Pseudo-Dorotheus, à quibus vitæ Prophetarum scriptæ sunt, Danielem Babylone defunctum, in spelunca Babylonica fuisse sepultum, ad suaque tempora notissimum fuisse his in locis sepulcrum Danielis & celebratissimum. Scimus nos, anno Cyri tertio, in Susiana fuisse Danielem, ut ex ipsius decimo capite cognoscitur. Tunc autem valde senex erat. Regressum autem fuisse Babylonem, ibique diem clausisse, nemo ex vetustioribus Scriptoribus prodidit. Veri ergo propius est illic obiisse, ubi senectutem egit. Præsertim cum magnas, ob ejus loculum & reliquias, concertationes Susis ortas narret Benjaminus. Multo etiam minus eorum mihi probatur ratio, qui Hierosolymam ipsum rediisse volunt, & Synagogæ magnæ interfuisse, cum ראשי הגולה, *Principibus captivitatibus*. Quæ tamen sententia viris eruditis placuit.

V. Gravior ea quaestio est, eidemne & uni Danieli, an duobus, ea omnia tribuenda sint, quæ in Prophetia Danielis referuntur. Causam dubitationi præbent verba hæc Hieronymi, e Procemio Commentariorum Danielis: *Porphyrio Eusebius & Apollinarius pari sententia responderunt, Susannæ, Belisque ac Draconis fabulas non contineri in Ebraico, sed partem esse Prophetiæ Habacuc, filii Iesu, de tribu Levi: sicut juxta Septuaginta Interpretes in titulo ejusdem Belis fabule ponitur: Homo quidam erat sacerdos nomine Daniel, filius Abda, conviva regis Babylonis; cum Danielem, & tres pueros de tribu Juda fuisse sancta Scriptura testetur. Unde & nos ante annos plurimos, cum verteremus Danielem, has visiones obelo prænotavimus; significantes eas in Ebraico non haberi. Eundem titulum, & narrationis exordium Sixtus Senensis Græcis verbis representavit; nescio an ex ingenio, an ex libris: *περὶ τῆς ἀβδαίου, ἡ δὲ τῆς βουδῆ, ἐν πολλῆς λολί. Αὐτοῦ βροπὸς πρὸς τὸν ἱεροῦ, ὀνόματι δανιὴλ, ἡ δὲ τῆς ἀβδα, συμπέτε τῆ βασιλείας τῆ βαβυλωνίως*. Primum hic notari velim, titulum illum ad Beli solum & Draconis historiam pertinere; Eusebium vero & Apollinarium ad Susannæ etiam historiam ex conjectura, uti quidem verisimile est, extendisse: quasi nempe utraque historia ex Prophetia Habacuci hujus depromta sit, & idem Daniel, Sacerdos nempe, Abda filius, Susannam servaverit, & Belum ac Draconem confecerit. Quorum nullum omnino extat in Hieronymo vestigium: ait enim: *Sicut juxta Septuaginta Interpretes in titulo ejusdem Belis fabule ponitur*. Notandum præterea, nullam esse causam, cur id sibi velle Hieronymum credamus, ipsos Septuaginta Interpretes titulum hunc historiæ Beli à se Græce conversæ præfixisse; sed credi posse eum in eodem volumine, quo ipsorum habebatur Interpretatio, fuisse repertum: quemadmodum hodieque in vulgatis Septuaginta Senum editionibus, Græcam Danielis interpretationem, sine ullo Interpretum discrimine, descriptam videmus, quamvis sit Theodotionis: quemadmodum Lysimachum supra diximus auctorem videri Græcæ interpretationis libri Esther, quamvis in Septuaginta Senum editione extet: & quemadmodum videmus alias Scripturæ sacræ partes Græce conceptas, quas à Septuaginta Interpretibus neutiquam profectas esse constat, cum ea tamen uno nomine editionis Septuaginta Interpretum contineantur; toto nimirum opere à præcipua parte appellato. Notandum denique, idque accurate, alio loco suspicari Hieronymum, hanc ipsam Danielis interpretationem, quæ Senibus Septuaginta tribuebatur, ab aliquo Chaldaicæ linguæ imperito, hoc nomine fuisse falso editam. Sic enim ille Præfatione in Danielem: *Sive quia sermo Chaldaicus est, & quibusdam proprietatibus à nostro eloquio discrepat, noluerunt Septuaginta Interpretes eisdem linguæ lineas in translatione servare; sive sub nomine eorum ab alio nescio quo, non satis Chaldaeam linguam sciente, editus est Liber*.*

His animadvertis, dico primum Danielem, Susannæ vindicem, eundem esse ac Prophetam: nam contrarium non suadet allatum Hieronymi testimonium: Eusebio autem & Apollinario, opinioni huic adversantibus, opponimus vetustissimas Editiones

Dan. 8. 26

Abulfar. Hist. Orient. Dyn. 5.

Dan. 10. 1. 4.

Disputatur
utrum ad
unum eum-
demque Da-
nielem perti-
neant, qua-
cumque in
Danielis
Prophetia
narrantur;
deque ejus
Interpreta-
tionibus Græ-
cis.
Six. Sen. Bibl.
libr. 1.

Græcas, in quibus tantum abest ut ulla discriminis nota distinguatur Daniel Sufannæ patronus à Daniele Propheta, ut potius ab hac Sufannæ historia initium capiat Danielis Prophetia, servato scilicet ordine temporum, quod Daniel etiam tum duodecim annorum puer ab hoc facinore inclarescere cœperit, atque hoc primum virtutis & sapientie specimen ediderit. Opponimus & Synopsos Auctorem, & Sulpitium Severum, & Eusebium quoque ipsum, qui historiae Sufannæ eundem locum assignant. Dico præterea, ne Daniele quidem Beli ac Draconis domitorem, alium videri à Propheta. Comparetur narrationis hujus initium: *Erat autem Daniel convirva Regis, & honoratus super omnes amicos ejus, cum his sexti capituli: Daniel superabat omnes Principes & Satrapas, quia Spiritus Dei amplior erat in illo. Porro Rex cogitabat constituere eum super omne regnum: unde Principes & Satrapæ querebant occasionem, ut invenerint Daniele ex latere Regis; eundem significari dices. Cur ergo, inquires, olim in exemplaribus Septuaginta Senum, alteri Danieli eversio Beli & Draconis interfectio, alteri item Scriptori, Habacuco videlicet, hujus historiae narratio tribuebatur? Per mihi similis veri videtur mox allata Hieronymi conjectura, qui Danielis interpretationem Septuaginta viris adscriptam, *Ἰουδαίων* fuisse suspicatur. Ad stipulatur huic opinioni summa Interpretis licentia, qui pessima fide opus hoc Græce convertit. Audiamus eundem Hieronymum: *Exceptis Septuaginta Translatoribus, qui hæc omnia nescio qua ratione præterierunt, tres reliqui interpretati sunt. Unde iudicio magistrorum Ecclesie editio eorum in hoc Volumine repudiata est, & Theodotionis vulgo legitur, quæ & Ebraeo, & cæteris Translatoribus congruit. Unde & Origenes in nono Stromatum volumine asserit se quæ sequuntur ab hoc loco in Propheta Daniele, non juxta Septuaginta Interpretes, qui multum ab Ebraica veritate discordant, sed juxta Theodotionis editionem differere. At fluxam illam in interpretando fidem plane alienam fuisse à Septuaginta Senibus alio libro ostendimus. Cum ergo artifex interpretationis hujus, homo videatur fuisse ingenii immodici, & nimium sibi permittentis, credibile est ipsum conjectasse, postremi capituli, quo Beli & Draconis narratur historia, auctorem fuisse Habacucum Prophetam, quod mirificum ejus illic narretur facinus, & reliquis fere Prophetis solenne sit casus suos ac vilâ memoriæ prode, idemque proinde Habacucum sibi faciendum censuisse: atque hæc demum conjectura ita delectatum fuisse Interpretem, ut jam non tanquam conjecturam, sed ut rem indubitam in fronte capituli hujus adscripserit. Atque hanc ipsam**

Athan. Synops.
Sulp. Sev.
Chron. libr. 1.
Euseb. De vit.
Proph.
Dan. 14. 1.
Dan. 6. 3, 4.

Hier. in Dan.
4.

Athan. Synops.

Hier. in Dan.
4.

Hier. Proem.
Comm. in
Dan.

1. Sam. 8. 18.

1. Par. 18. 17.

Gen. 41. 45.

Exod. 2. 16.

2. Sam. 20. 16.

Disputatur
de ordine par-
tium libri
Danielis.

historiam *Ἰουδαίων* significasse videtur Synopsos Auctor, cum inter apocryphos Veteris Testamenti libros Habacucum quemdam recenset. Sed iudicio Magistrorum Ecclesie repudiata est tota hæc Danielis interpretatio, ascita vero est editio Theodotionis. Quamvis autem Daniele Sacerdotem dixerit levis ille Interpres, pluris mihi tamen est Theodotionis auctoritas, cujus editio, Hieronymo teste, *& Ebraeo, & cæteris Translatoribus congruit. In Theodotione autem nihil comparet hujusmodi. Verum concedamus summam fuisse Interpretis hujus fidem, quid ergo dixisse eum narrat Hieronymus? istud nempe: Homo quidam erat Sacerdos, nomine Daniel: Sixtus vero: ἀθεσπότης τῆς τοῦ ἱεροῦ, ὀνόματι δανιήλ. Haud dubie Ebraica, quæ sequebatur, sic habebant: *איש היה כהן דניאל שמו*. Græcus Interpres, כהן, reddidit, *ἱερός, Sacerdos*: perperam, nam hoc loco non *Sacerdotem*, sed *Satrapam* vel *ἀρχαγέω* notat, qualis fuit Daniel. Sic libro Samuelis secundo, octavo capite, filii David dicuntur Sacerdotes, Ebraice *כהנים*, Septuaginta Senibus *ἀρχαγέω*; Jonathani *רַב־בְּנֵי, optimates*; Syro & Arabi, *Principes*. Auctor Paralipomenon de iisdem: *דראשנים ליד המלך*, Septuaginta: *οἱ ἀρχαγοὶ τοῦ βασιλέως*, Vulgata ad verbum: *Primi ad manum Regis*. Sic, *Sacerdos On*, dicitur Putiphar in Genesi; sic Jethro, *Sacerdos Madian*, in Exodo; sic Ira Jairites, *Sacerdos David*, libro secundo Samuelis, qui principes fuerunt.*

VI. Dixi Sufannæ historiam fuisse in fronte libri Danielis collocatam in Septuaginta Interpretum antiquissimis editionibus; quippe egregium Danielis admodum pueri factum exponentem; ratione videlicet habita temporis. Qui vero rejeceverunt ad calcem, quod Vulgatus fecit Interpres, Ebraici exemplaris auctoritatem videntur secuti, unde abesse historiam hanc intelligebant. Idem de Beli & Draconis historia censendum est. Illuc etiam orationem Azariae, & trium puerorum Hymnum itidem ablegassent, si sedibus suis emota ea ac distracta integram aliquam ac plenam historiam, non hiulcam ac imperfectam constituissent. Porro pertinet ea Sufannæ historia ad postremum hunc usque capituli decimi tertii versum: *Et rex Astyages appositus est ad patres suos, & suscepit Cyrus Perses regnum ejus*. Is enim versus in optima Sixti V. editione Græca connectitur historiae Beli & Draconis. Reliquis Danielis capitibus quæ videtur inesse perturbatio, nulla est: sciendum quippe est, non historicum hic agere Daniele, sed Prophetam; nec annales condere, sed miracula Dei, & res sibi à Deo revelatas ac præsignificatas ita referre, ut conducant Lectoribus, eorumque ani-

mos ad pietatem accendant. Prioribus itaque sex capitibus aliena fere visa narrat: sex sequentibus sua ipsius exponit, accurate servata utrobique serie temporum. Nam etsi undecimo capite ad annum primum Darii Medi videtur reverti, cum superiori capite annum Cyri tertium attigisset, non est ita; Angelus enim sermonem capite decimo inchoatum, undecimo persequitur, & res Darii Medi temporibus gestas refert. Atque ea præposteri hujus ordinis longe probabilior est ratio, quam quæ ab Hieronymo proponitur. Putat enim idcirco capite septimo redire Baltasarem in scenam, cum præcedenti capite res Darii narrari essent cæptæ, *quod statim historiam historiam copulavit*, hoc est, voluisse ipsum historiam quinti capitis, sexti historiam serie continuata subnectere: cum tamen capitum etiam sequentium, quæ non historias exponunt, sed vaticinia, intricatus ordo sit & perplexus. Quod si aliqua sæpius iterata occurrunt, sic habeto, non visorum eorundem repetitam esse narrationem, sed visa eadem sæpius à Deo fuisse Danieli objecta, fortasse ut ejus animum validius percellerent.

VII. Cur autem partim Chaldaice, partim Ebraice, partim etiam Græce scriptus extet liber Danielis, nobis quoque pervestigandum est. Primum enim caput, cum tribus sequentibus secundi versiculis, Ebraice scriptum habemus; sequentia ad octavum usque caput Chaldaico narrantur sermone, quæ subinde à R. Levi ben Gerson Ebraice reddita sunt; reliqua rursus Ebraico, præter orationem Azariæ, Hymnum trium puerorum, Susannæ, Beli & Draconis historias, quæ Græce scripta sunt. Ac pia sane & laudabilis doctorum virorum opinio est, qui discrepantiæ hujus causas scrutantes, consulto id factum à Daniele affirmarunt, ut sex Chaldaicis capitibus haberent Chaldaei, quæ regibus suis evenissent; sequentibus quinque docerentur Ebraei futura mysteria post exitum Babylonicum imperium, Christi adventum & interitum, Hierosolymitanam cladem, Judaicarum reliquiarum salutem, & mortuorum ad vitam revocationem. At cur tandem primum caput, cum prioribus tribus secundi versibus, Ebraice conceptum est, quo res narrantur mære Chaldaicæ? cur visa Chaldaeorum regum ad septimum usque pertinent caput, sermo vero Chaldaicus ad octavum producitur? Veni ergo mihi videtur propius, Librum Chaldaice primum fuisse exaratum à Daniele ipso, qui Chaldaica lingua jussu Regis Babylonii fuerat imbutus, & magnum linguæ hujus usum diutina inter Chaldaeos mora comparaverat; deinde Ebraice à Judæis reductibus, in gratiam & utilitatem suæ gentis, idque publica auctoritate; demum etiam Græce ab Auctore præcæ Interpretationis, ab Aquila, Theodotione, Symmacho, & aliis. Inde contigit, ut male multatis & detruncatis exemplaribus, quod labentibus annis usavenisse nimis verum est, in ea præsertim gente, tot exiliis, ruinis, ac incendiis vastata, cum librarii ad describendum opus & recomponendum accederent, quæ in Ebraico exemplari deerant, ex Chaldaico supplere cogerentur; unde ambiguus ille fetus exortus est. Orationi vero Azariæ, Hymno trium puerorum, Susannæ, ac Beli & Draconis historiis, quod lectu jucundæ, & ad vulgi captum essent accommodatæ, contigisse puto, ut valde celebrarentur inter Hellenistas, & Alexandrinos præsertim, reliquosque Ægyptios, quorum ingenium hujusmodi deliciis & auditibus mirifice capiebatur. Inde ergo prodeunte maxima Græcorum exemplarium copia, primigenia ipsa archetypa, ut fieri assolet, neglecta jacuerunt, ac sensim denique interciderunt; vel, ut acute conjicit Origenes, à Judæis ipsis dedita opera superpressa sunt, cum majorum suorum infamiam, scelerumque vestigia alio scelere abolere studeant. Quod ut feliciter succederet, ipsum Historiæ Susannæ artificem, Græcum quemdam hominem nominabant, ut refert Hieronymus; Interpretem ipsum fortasse, aut commentitiam aliquam personam, pro Auctore, nefaria arte obtrudentes.

VIII. Non est nostri otii, aut instituti, ea colligere, quæ de Græcis illis libri Danielis partibus habitæ à piis juxta & eruditus hominibus adversus horum temporum Heterodoxos disputationes peperere. Duo tantum Lectorem monebo, quæ his reliquiis auctoritatem aliquam conciliare possunt: multos primum in iis Ebraicis occurrere, quod ab eruditis jamdiu est observatum; quos si quis oculis æquis perspexerit, Ebraice primitus fuisse conceptas fatebitur; deinde Judæos Historiæ Susannæ veritati non refragari, sed Libri tantum hujus, quo ea continetur, auctoritatem oppugnare, unico hoc argumento, quod Ebraicis literis consignatus non extet; cujus rei probabilem hanc dari causam ab Origene, quam dixi, quæcunque progenitorum suorum corruptelas ac impuritates monumenta continerent, summo à recentioribus Judæorum Magistris studio erasa fuisse & oblitterata.

IX. Ad opinionem suam comprobendam nonnulla affert Origenes, quæ ab Ebræo quodam sese accepisse narrat; nempe vulgata traditione inter populares ejus

Hier. in Dan.

Disputatur
cur partim
Ebraice, partim
Chaldaice,
partim
Græce scri-
ptus extet.

Orig. in Epist.
ad African.

Hier. Præf. in
Dan.

Nonnulla af-
feruntur ad
auctoritatem
Additamen-
tis Danielis
concilian-
dam.

Origen. in Ep.
ad Afric.

Disputatur
de Senibus,

à quibus at-
tentata est
Susanna pu-
dicitia.

ferri, defloccatos illos & impudicos Senes Ebræarum mulierum pudicitia hac arte illudere fuisse solitos, cum apud eas in privatis colloquiis identidem prædicaret uterque, concessum sibi à Deo, ut Christum gigneret, id lupinis auribus accipientes simplices feminas corporis sui copiam impius viris sine mora fecisse, at Susannæ castitati cum pari astu essent insidiati, vafritiem illorum prudentissimam feminam elusisse: nomina autem illis Achabo filio Coliæ, & Sedecia filio Maasæ fuisse, quos Jeremias his verbis incessit: *Ponat te Dominus, sicut Sedeciam, & sicut Achab, quos frinxit rex Babylonis in igne, pro eo quod fecerint sultitiam in Israël, & mæchati sunt in uxores amicorum suorum, & locuti sunt verbum in nomine meo mendaciter, quod non mandavi eis: ego sum iudex & testis, dicit Dominus.* Nam quod ignis supplicium infanti Susannæ falso testimonio parassent, poenam eandem, juxta Deuteronomii præceptum, quo talionis poena sancitur, relatam ipsis fuisse Ebræi volunt: cum & Chaldæi in adulteros igne animadvertere solerent, sicuti & in Chananæa ante Legem fieri solitum fuisse dicitur ex Judæ & Thamaris historia. Atque hanc narrationem, sed interpolatam Thalmudistæ recinunt. Syrus Paraphrastes ex editione Heraclienfi, non Achabum & Sedeciam, sed Amidum & Abidum appellat. Utur est, quod Senes fuisse dicuntur, id potius eorum dignitatem notat quam ætatem. Ebraice erat זקנים. Sic זקנים apud Græcos *Senem & Senatorem* sonat; *אֲבִיבֵי מַלְכָּא*, *Senem & Sacerdotem*. Hinc Senior Latinis. Gellius: *Seniorum hominum, & Romæ nobilium, atque in morum disciplinarumque veterum doctrina, memoriaque præstantium, disceptatio quedam fuit.* Ex Latino *Senior*, Gallicum *Seigneur*. Sic *Senem Montis, Le Vicil de la Montagne*, appellat Historici nostrates Regem Assassinatorum, sive potius Haschischorum, שׂוֹרְ אֲחֵי שׂוֹשֵׁטִים: cum appellari debuisset, *Dominus Gebal*, זְקֵן הַגִּבְעָה. Nam זְקֵן, *Dominum*, sive *Principem* significat hoc loco. Item *Gebal*, & regionem hujus nominis sub monte Libano sitam, & *montem* quoque apud Arabes significat. Vera esse, quæ proponimus, non inficiabitur, qui Benjaminum Tudelensem legerit. Cujus Interpres (id enim silentio præterire non possum) in puerlem hoc loco incidit errorem, cum ait Montanos omnibus passim esse terroni, *quia reges serra dissecant: cum vertere debuisset, quia reges dolo interficiunt.* Decepit eum vox מַסְרָה, cujus radix est מָסַר, quæ dictio sonat, *dolo prodidit, & serra dissecuit.* Ex his quæ supra dixi, potest existimari quam non absurde, nec sine causa conjectarit Origenes, Judæos gentis suæ, optimatumque suorum famæ consulentes, tanti dedecoris memoriam sustulisse.

Dispensatur
de suppositi-
titiis Danie-
lis scriptioni-
bus.
Decc. Part. 2.
Causl. 27.
Quest. 1. cap.
16.

X. Fecit præstans Danielis fama, & explicandis potissimum somniis celebrata, ut vetus quidam Onirocriticorum Auctor operi suo Somnialiorum Danielis nomen falso præscriberet. Ejus usum damnant Decreta Gratiani, ut pote supposititii & impii. At incertum est, idne, vel simile quid notaverit Synopsis, cum inter Apocrypha Danieli collocavit. Certe Additamenta Danielis non reperiuntur, quæ inter legitimos hujus Prophetæ factus ab eo recensentur. Ego vero & Latinam Christiani hominis scripturam esse puto, cum nulla ejus appareat mentio, vel in Artemidoro, vel in Achmete, nec valde antiquam, cum inter eos qui ante Artemidorum idem tractaverunt argumentum, nomen Danielis nusquam extet.

Probatur
Prophetia
Danielis ymo-
nime & anti-
quitas.
Dan. 7. 1, 2.
Dan. 8. 26.
Dan. 12. 4.
Ezech. 14. 14.
1. 20. & cap.
23. 2, 3, 4.
Dan. 9. 3, 4.

XI. Sed jam tempus est ut ad probandam Libri hujus *אֲנִיכְוִימְרָא* & antiquitatem nos accingamus. Danieli ejus esse scriptorem, clausula hæc indicat è septimo capite, in qua sic disserit: *Anno primo Balsasar, regis Babylonis, Daniel somnium vidit: visio autem capitis ejus in cubili suo: & somnium scribens brevi sermone comprehendit; summamque perstringens ait: Videbam in visione mea nocte. Item istud è sequenti capite: Tu ergo visionem signa, quia post multos dies erit. Et ego Daniel langui. Et id etiam è capite duodecimo: Tu autem Daniel clande sermones, & signa Librum usque ad tempus statutum. Et vidi ego Daniel. Præclara ad hæc Danielis mentio apud Ezechielem, sic tanquam viri pietate & sapientia longe præstantis. Scripserat Daniel nono capite: *Et posui faciem meam ad Dominum Deum meum, rogare & deprecari in jejuniis, sacco, & cinere. Et oravi Dominum Deum meum, & confessus sum, & dixi: Obscuro Domine Deus, magne, & terribilis, custodiens pactum & misericordiam diligentibus te, & custodientibus mandata tua. Manifesto hæc imitatus est Nehemias primo capite: Cumque audissem verba hujuscemodi, sedi, & fleui, & luxi diebus multis: jejunabam & orabam ante faciem Dei celi; & dixi: Quæso Domine Deus celi fortis, magne, atque terribilis, qui custodis pactum & misericordiam cum his qui te diligunt, & custodiant mandata tua. Librum eundem se versavisse abunde testificatus est Mathathias, cum ait primo Machabæicorum: *Ananias, & Azarias, & Misael, credentes liberati sunt de flamma. Daniel in sua simplicitate liberatus est de ore leonum. Danieli notant ista ex Epistola ad Ebræos: Observaverunt ora leonum, extinxerunt impetum ignis. Danieli vero Christus nominatim appellavit, cum dixit apud Matthæum: *Cum ergo videritis abominationem desolationis, quæ dicta est à Daniele Propheta, stantem****

Neh. 1. 4.

1. Mach. 2. 29.
60.

Ebr. 11. 33.
Matth. 24. 15.

in loco sancto (qui legit, intelligat) tunc qui in Indea sunt, fugiant ad montes. Quae sic à Daniele expressa sunt: Et erit in Templo abominatio desolationis. Ad haec objectas sibi de caelo species in Apocalypsi referens Johannes, Danielem palam imitatur. Velut cum de Bestia cornibus instructa, sibi vita differit, Antiquum dierum sic describit Daniel: Antiquus dierum sedit; vestimentum ejus candidum quasi nix, & capilli ejus quasi lana munda, thronus ejus flamma ignis: sic & virum vestitum lineis: Et levavi oculos meos, & vidi: & ecce vir unus vestitus lineis, & vena ejus accincta auro obryzo, & corpus ejus quasi chrysolithus, & facies ejus velut species fulguris, & oculi ejus ut lampas ardens; & brachia ejus, & qua deorsum sunt, usque ad pedes, quasi species aris candentis; & vox sermonum ejus ut vox multitudinis: sic Christum Johannes: Vidi ... similem Filio hominis, vestitum podere, & praecinctum ad mamillas zona aurea: caput autem ejus & capilli erant candidi tanquam lana alba, & tanquam nix, & oculi ejus tanquam flamma ignis, & pedes ejus similes orichalco, sicut in camino ardenti, & vox illius tanquam vox aquarum multarum. Apparet quoque imitatio, cum Regnum Sanctorum praedicat, & Libros judicii, cum innumerabiles Ministrorum Dei copias insuavit millibus tentat comprehendere; cum Bestiam igni tostam exhibet, cum Filium hominis nube curuli invecum, & Bestiam viros pietate insignes oppugnantem & expugnantem describit, cumque cornua decem Bestiae, Reges totidem praesignificare docet. Ait Daniel: Cumque loquebatur ad me, prolapsus sum pronus in terram, & tetigit me, & statuit me in gradu meo: & alibi: Et audiens jacobam consternatus super faciem meam, & vultus meus harebat terra: & ecce manus tetigit me, & crexit me super genua mea, & super articulos manuum mearum, & ait ad me, Noli metuere Daniel: ait Johannes: Et cum vidissem eum, cecidi ad pedes ejus tanquam mortuus; & posuit dexteram suam super me, dicens, Noli timere. Cum Michaëlis praelium narrat Johannes, Danielem aperte sectatur. Sic Daniel duodecimo capite: Et audivi virum, qui indutus erat lineis, qui stabat super aquas fluminis, cum elevarisset dexteram, & sinistram suam in caelum, & jurasset per Viventem in aeternum, quia in tempus, & tempora, & dimidium temporis: sic Johannes: Et Angelus quem vidi stantem super mare, & super terram, levavit manum suam ad caelum, & juravit per Viventem in saecula saeculorum. Haec ipsa Danielis locutio: In tempus, & tempora, & dimidium temporis, quam & alio loco usurpat, à Johanne itidem usurpatur.

Dan. 9. 17.
Dan. 7. 7.
Joh. 1. 1.
Dan. 7. 9.
Dan. 10. 5, 6.
Apoc. 1. 13, 14.
Dan. 7. 22, 27.
Apoc. 10. 4.
Dan. 7. 10.
Apoc. 5. 6. &
20. 12. & 5. 22.
& 9. 16.
Dan. 7. 11.
Apoc. 19. 20. &
20. 10.
Dan. 7. 13.
Apoc. 14. 14.
Dan. 7. 20, 21.
Apoc. 11. 7. &
11. 7.
Dan. 7. 24.
Apoc. 12. 12.
Dan. 8. 13. &
10. 9, 10, 12.
Apoc. 1. 17.
Dan. 10. 11.
Apoc. 12. 7.
Dan. 12. 7.
Apoc. 10. 5.
Dan. 7. 25.
Apoc. 12. 14.
Wend. Diff. de
Pyth. Tetracty.

Nunc si à Scripturibus exoticis petamus subsidia, plurima sane succurrent. Placet imprimis Godefridi Wendelini opinio, qui Pythagorae πεφασμεν, nihil aliud significare conjectat, quam Dei nomen πεφασμεν, idque à Daniele Magorum Principe, qui tum senex fuerit, Pythagoram accepisse. Addidisset & Ezechielem, quicum conversari potuisset Pythagoram ostendimus supra. Adjungit & hoc è tertio Machabaeorum: οὐ πύς κ' ἢ βαβυλωνίω ἕτις ἐπαίεσε πρὸς τὴν ἄνθρωπον ἰσχυρῆς διδασκάλου, εἰς τὸ μὴ λαθεῖσθαι τοῖς νεοῖς, διὰ πύσον θροῦντας χέμινον, ἐρρίστω μέχρι πρὸς ἀπημῖνον, φλόγα πύσον ἐπιπύμας ἕως ὑπναινῶν: οὐ ἢ ἀβελόαις φθόνου λέουσι κ' ἢ ἡς ῥιπῖντα θηροῖ βοῶν θανῖλ εἰς φῶς ἀνήγαγας ἀσπῖν. Tu in Babylonia tres sodales, qui igni vitam suam ultro commiserant, ne idola colerent, ardentem fornacem rore respergens, flammis illos praestitisti, in omnes eorum adversarios flammam immittens. Tu Danielem, qui per invidiorum calumnias feris leonibus in escam fuerat expositus, intactum in lucem eduxisti. Praclarum vero, neque ulli exceptioni obnoxium Josephi testimonium. Alexandrum refert Hierosolymitano populo tributorum immunitatem in septimum quemque annum libenter dedisse, suisque uti legibus viveret concessisse, postquam ei Danielis vaticinia Pontifex ostendisset, quibus Persarum regnum à Principe Graecorum profligatum iri praedixit. Postmodum verò Graecis literis eadem Danielis Propheta est explicata. Verumtamen huic interpretationi illa Theodotionis anteposita est. Itaque Josephus se hanc narrare testatur historiam, ita ut in vetustis Ebraeorum Codicibus scriptam reperit: quos sane Codices dicere vetustos non potuisset, nisi multis ante ipsius, Christianique adeo aetate fuissent exarati.

Joseph. Antiq.
libr. 11. cap. 8.

XII. Quae quamvis nullis argumentis appeti posse videantur, Porphyrius tamen è quindecim libris, quibus Christianam religionem oppugnavit, toto duodecimo unum Danielis librum sibi refellendum proposuit. Sed à Methodio, Eusebio, & Apollinario confutatus est luculentis operibus, quae diurnitate consumta sunt. Multa quoque ejusdem argumenta dissolvit Hieronymus: velut quod ex his constat, καὶ τὸ ἕξου ἕξου, καὶ τὸ πρῶτον πρῶτον, quod & Africanus, & Judaeorum usurpant Magistri, ut Graeci hominis opus hoc esse probarent, & ab Origene erudite discussum est, ut & ab Eusebio, & Apollinario. Plurima etiam adversus Admittentia Danielis commentati sunt novelli Heterodoxi: quae cum egregie refellerint Catholicae veritatis vindices, in iisdem repetendis oleum operamque non perdemus. Sed & supra de Daniele differentes, multas antevenimus contradictiones, vel iis data

Refelluntur
argumenta
Adversario-
rum.

opera respondententes, vel ea certe afferentes in medium, ex quibus illarum nascitur solutio. Progrediamur ergo ad ea quæ nobis profliganda supersunt.

Primum argumentum.

Ac primum falso Danielis nomen Librum hunc præferre contendit Porphyrius; Antiochi enim Epiphaniæ ævo in Judæa fuisse à quodam compositum, qui res ad id tempus gestas, sic tanquam futuras prædixerit; reliqua autem, quæ vere futura erant, ut pote à se ignorata, incertis & falsis vaticiniis prænuntiaverit. *Tanta enim, inquit Hieronymus, dictorum fides fuit, ut Propheta incredulis hominibus non videatur futura dixisse, sed narrasse præterita.* Nos falsa ea esse vaticinia negamus; perperam vero à Porphyrio intellecta cum Hieronymo dicimus: Bestiam enim tertiam & quartam, Danielis capite septimo memoratas, ad unum Macedonicum regnum refert, cum ad Romanum Imperium quarta pertineat. Cornua item decem, & parvulum cornu de medio eorum exortum, prævis interpretationibus ad res præteritas detorquet, cum ad futuras trahi debere ostendat Hieronymus, & ex Apocalypsi confirmet Sixtus Senensis, ubi Bestia describitur, cornua itidem habens decem, symbola nempe decem Regum, qui regnum nondum acceperant, cum Apocalypsis, nedum cum liber Danielis scriberetur, sed potestatem tanquam Reges una hora accepturi erant post Bestiam.

Hier. Proœm. Comm. in Dan.

Hier. in Dan. 7. Sixt. Bibl. libr. 8. Apoc. 17. 12.

Secundum argumentum.
Tract. Theol. p. 14. 15.

XIII. Longius etiam abit Philosophus Theologo-Politicus, & librum Danielis prodiisse demum censet, dudum post instauratum à Juda Machabæo Templi cultum. Hujus sane perquam intricatæ sunt hoc loco opiniones, unde vix certi quicquam possit exculpere. Nam capita postrema quinque sine dubio Danielis scripta continere fatetur. Unde colligitur, quæcumque adversus librum Danielis deinceps objicit, ad priora duntaxat septem pertinere. Ea autem suspicatur ex Chronologicis Chaldæorum libris esse deprompta. Subjungit deinde, libro Danielis Esdræ librum adnecti, huic illum Estheræ; unde concludit ejusdem Auctoris opera esse, Danielis, Estheræ, & Esdræ libros: quibus mantissam addit & illum Nehemiæ. Auctorem fatetur se prorsus ignorare. Tum subdit: *Quare non dubito quin hi Libri, dudum postquam Judas Machabæus Templi cultum restauravit, scripti fuerint: idque quia tum temporis falsi Danielis, Esdræ, & Estheris Libri edebantur à malevolis quibusdam, qui sine dubio scilicet Sadducæorum erant: nam Pharisei nunquam illos Libros, quod sciam, receperant. Vel forte ea de causa tum temporis descripti atque editi sunt, ut populo ostenderent Danielis Prophetias adimpletas esse, atque eum hac ratione in religione confirmarent, ne de melioribus & futura salute in tantis calamitatibus desperaret.* Quæ adeo perplexa sunt, adeo vanitatis plena, ut hominem tantis de rebus, tamque seriis, tanta levitate disserentem, omnino certum fuisse necesse sit. Non patiuntur descriptionis hujus angustia nos pede collato singula pro merito suo retundere, quæ & partim jam supra de Esdræ, Nehemiæ, & Estheræ libris disputantes, tanquam mera somnia ac deliramenta, nulla solida ratione subnixæ explosimus; partim hic levi brachio excutimus. Libro Danielis Esdræ librum adnecti ait, cujus opinionis causam nullam affert; nos ejus repudiandi istam habemus, quod liber Danielis desinat in anno tertio Cyri, à primo autem ejusdem anno initium ducat liber Esdræ, neque ulla intercedat argumenti similitudo. Esdræ libro Estheræ librum conjungit, idcirco quod huic conjunctio præfixa est, quæ alio referri non possit. Nos rationis hujus infirmitatem supra de Ezechiele agentes declaravimus; neque video cur ad Esdræ potius, quam ad alium quemcumque librum conjunctio isthæc pertinere debeat. Demus tamen hæc conjungenda esse, propterea eisdem Scriptori tribuenda sunt? Homeri Iliadem excipiunt Quinti Smyrnæi Paralipomena, Virgilio Æneidem Maphæi Vegii liber, idemne porro Quintus, & Homerus, Vegius, & Virgilius? Atque hos cur ejusdem parentis factus esse diceret, aliquem attulit colorem; cur Nehemiæ etiam Librum, plane nullum. Nempe ea est hominis auctoritas, ut etiam sine ratione nos frangere possit. Falsi illi Danielis, Esdræ, & Estheræ libri, à Sadducæis post restitutum à Juda Machabæo Templi cultum editi, (quibus verbis significari puto partes Græcas librorum Danielis & Estheræ, & Esdræ tertium, de quo jam non disputo) gerræ germanæ, gratis obtrusæ, gratis retrusæ. Quod sequitur, Libros eos hac de causa editos, ut Danielis prædictiones completas esse populus intelligeret, quid sibi vult? An ea sententia est, Judæos horum temporum, ex Chronologicis, ut conjectat, Chaldæorum libris accepisse, talia olim à Daniele fuisse prædicta, quæ ut majorem apud vulgus haberent fidem, supposuisse librum ipsius Danielis nomine, eique has Prophetias inseruisse? Hoc si censuit Conjector noster, quæram ab eo cujus sectæ fuerint fabricatores doli: an Sadducæi? at Prophetias aspernabantur: an Pharisei? at non ita caute dolum intrudere potuissent, ut eorum adversariis Sadducæis fallacia non suboleret. Fraude autem patrefacta, manifestum adiuissent capitis discrimen: non minus enim impium fuisset & periculosum, Judæorum moribus, Prophetias confingere, quam Prophetam agere, quod

morte puniri iussit Moſes. An vero ſignificat Diſputator, ad confirmandam quinque poſtremorum Danielis capitum veritatem, quæ à Daniele vere ſcripta eſſe conſeſſus eſt, ſeptem priora ſuppoſita fuiſſe? At res plane diverſæ utrobique narrantur, nec ad confirmandam unam altera conducit quicquam. Aio præterea ea quoque ſeptem capita temere vocari in dubium. Si quid enim id perſuadere poteſt, maxime hæc duo, quod Chaldaice ſcripta ſint, cum reliqua ſermone Ebraico ſint explicata; item quod in iis de Daniele ἐπεὶ ἀποστάντως ſermo fiat, in reliquis αὐτο ἀποστάντως. At nos ſupra cauſſas conjectura videmur aſſecuti, unde factum, ut hæc partim Chaldaica, partim Ebraica loquela tradita ſint. Ad hæc primum Libri caput, & tres verſiculi priores capitis ſequentis, Ebraice concepta ſunt: unde ſequeretur eam quoque partem Danieli adjudicandam. Septimum vero, quod ἐπεὶ ἀποστάντων eſt initio, pergit tamen αὐτο ἀποστάντως Daniel, inquit, ſomnium vidit: viſto autem capitis ejus in cubili ſuo: hæc ἐπεὶ ἀποστάντως Pergit: Et ſomnium ſcribens, brevi ſermone comprehendit, ſummatimque perſtringens ait: hic tamen ſe auctorem prodit. Tum addit: Videbam in viſione mea nocte: αὐτο ἀποστάντως de ſe loqui hic incipit, ac porro pergit. Cur itaque caput octavum ac ſequentia Danieli tribuat Diſputator, non ſeptimum, cauſſa nulla eſt. Quod ſi ei ſeptimum largiare, ubi partim ex ſua, partim ex aliena perſona diſſerit, cur non & reliqua, in quibus ex aliena? Diximus ſupra probabile eſſe Librum Chaldaice primum fuiſſe ſcriptum à Daniele, deinde & Ebraice à Judæis in patriam poſtliminio reverſis, in gratiam ſuæ gentis: hoc inſuper addo, res ſuas narrantem Danielem alienam induiſſe perſonam, vel ex gentilium ſuorum uſu, ac Moſis præcipue, qui cum geſtorum ſuorum memoria poſteris proderet, ἐπεὶ ἀποστάντως locutus eſt; vel modestiæ & decori cauſſa, ne ſe virum captivum & extraneum apud victores Babylonios jaſtare videretur: Ebraeos vero in Judæam reduces & compotes libertatis, cum id opus lingua ſua referrent, Danielem partim ex ſua, partim ex alterius perſona indiſcriminatum diſſerentem pro arbitrio induxiſſe. At capite quarto, & fine tertii, Nabuchodonofor verbis ſuis ſomnium ſuum refert; quod conſulto à Daniele factum eſt, ut majorem auctoritatem haberet oratio, edictum integrum ne mutatis quidem verbis repræſentans. Si quis præterea nos urgeat auctoritate Joſephi, qui res à Daniele ſcriptis traditas recenſens, poſtquam ad octavum pervenit caput, gradum ſiſtit, quaſi ſequentia non agnoſcat, reſpondebimus non ſingulas ſacrorum Librorum partes explicandas ſuſcepſiſſe Joſephum, ſed aliquas tantum carptim pro libitu delibaſſe. Notabile vero eſt, hæc ipſum fere Danielis attingiſſe capita, quorum γρηγορήματα Tractator Theologo-Politicus in dubium revocavit. Sed & ſe reliquorum auctoritatem ſequi oſtendit alibi, cum Templi deſolationem à Daniele prædictam eſſe ait, nono videlicet capite, atque item undecimo, & duodecimo.

Deut. 18. 10, 11.

Joſeph. Antiq. libr. 12. cap. 11. Dan. 9. 2. & 12. 11. & 12. 11. Tertium argumentum. 16d. libr. 6. Orig. cap. 2. Hobb. Leviath. cap. 33.

XIV. Tertium ſuppeditat argumentum Thalmudiſtarum ſententia, qui capite primo Babæ bathræ, in Gemara, librum Danielis à viris Synagogæ magnæ elaboratum fuiſſe ſciſcunt. Hos alii aſſectantur Rabbin. Iſidorus à viris quibuſdam ſapientibus ſcriptum eſſe perhiberi ait. Hobbefius vero, an vaticiniorum ſuorum ſcriptor ipſe fuerit, ſciri non poſſe docet. Hac ratione nititur Thalmudiſtarum opinio, quod ſas non fuerit literis Prophetias tradere extra Terram Sanctam, proindeque Ezechielis & Danielis vaticinia à Synagogæ magnæ viris, poſt reditum, in libros fuiſſe relata. At ſi Daniel fuerit unus ex illius Synagogæ proceribus, ut vult Maimonides in Jad Chazakah, utique non videtur rerum ſibi viſarum, ſuæque ipſius Prophetiæ literis conſignandæ munus alteri conceſſiſſe. Sin ex illis non fuerit Daniel, uti ſtatuit Abrabaniel in Hæreditate patrum, (quod veriſſimum eſt, cum anno tertio Cyri eſſet in Suſiana, in qua & ſepultus fertur; anno autem Cyri primo Judæi patriis ſediſibus ſint reſtituti) frivola etiam erit Thalmudiſtarum ratio, quippe cui refragatur ipſe Daniel, cum ait: Daniel ſomnium vidit, & ſomnium ſcribens brevi ſermone comprehendit: item: Tu ergo viſionem ſigna: tum: Tu autem, Daniel, claude ſermones, & ſigna librum. Præterea Jeremias vaticiniorum ſuorum partem literis prodidit in Ægypto. Falſum eſt ergo non licuiſſe extra Terræ ſanctæ fines Prophetias deſcribere: proindeque falſum quod inde cogitur, illam Danielis à Synagoga magna eſſe ſcriptam. Sed ut his careamus præſcriptionibus, hæc certe petitionem iſtam excipiemus, revera Synagogæ magnæ viros librum Danielis ſcripſiſſe, Ebraice nimirum, ut diximus, cum jam ante à Daniele Chaldaico ſermone fuiſſet exaratus. Verum quid iſtis immoror, cum idem argumentum jam ante reſellerim in diſputatione de Prophetia Ezechielis?

Dan. 1. 7, 2.

Dan. 8. 26.

XV. Ex Habacuco diſcophoro, qui Danieli coævus ponitur, & vaticinia tamen edidiſſe Manaffis temporibus fertur in Seder Olam, & multis rationibus perſuaderi poteſt, quartum prodit argumentum. Nam ſi rationem ineamus temporum, annos vixerit circiter centum & quinquaginta, juxta Eusebianos ἐπιτομήματα: minimum ceterum

Quartum argumentum.

te annos plusquam centum & triginta, cum mortuus fingatur biennio ante dimissos Israëlitas, quod vix credibile est. At ea nos facile solvimus, geminum Habacucum fuisse statuentes, priorem Prophetam, Manassis coetaneum, cujus vaticinia supersunt ad hanc diem; alterum Prophetam quoque, qui escam ad Danielelem deferre iussus est. Hunc fuisse de tribu Levi ostendit Lemma, historiae Beli & Draconis praefixum in editione Septuaginta Interpretum, quod exhibet Hieronymus in Proemio Commentariorum Danielis, & nos supra adduximus. Ille vero Symeonis tribu oriundus fuit, ut est apud Pseudo-Epiphanium & Pseudo-Dorotheum, in libris De vitis Prophetarum. Sed id pluribus infra persequemur. Neque verò de Libri hujus dignitate detrahit, quod Magistrum quemdam Judaeum praesente se objecisse narrat Hieronymus, nullum in veteri Testamento exemplum occurrere hominis gravi corpore volantis, & tantillo tempore tanta terrarum spatia tranantis. Quasi quaecumque vel in sacris, vel in profanis narratur historiis, fidem amittant, nisi similia proferantur exempla. Detur è sacris Codicibus exemplum Noachici diluvii, vel Sodomitici incendii, vel Metamorphoseos uxoris Lothi. Nos verò, qui Christum scimus à Diabolo in montis cacumen, ac Templi fastigium fuisse delatum, Habacuci historiae fidem facile tribuimus.

Hieronym.
Praefat. in
Dan.

Quintum ar-
gumentum.
Ezech. 14. 14.
& seq. & 28. 3.

Hier. lib. 1.
adv. Jov. c. 13.

XVI. Quintum demum argumentum procurrunt Anabaptistae ex istis Ezechielis: *Si fuerint tres viri isti in medio terrae, Noë, Daniel, & Job, nec filios, nec filias liberabunt.* Item: *Ecce sapientior es tu Daniele?* Quibus exprimitur vir quidam Daniel, grandis natu, & multorum liberorum parens; cum Propheta Daniel, quo tempore hoc scribebat Ezechiel, anno nempe Joachimi sexto, nondum pueriles annos excessisset. Id vero praecclare retunditur ex Hieronymo, qui ait Danielelem adhuc puerum inter grandaevoos homines ab Ezechiele fuisse collocatum, utpote qui ex somniis Regis apposite explanatis, & ex liberata Sufanna valde jam inclaruisset: ipsi vero non aliter liberos tribuisse, quam *ἐκ τῶν δούλων*, ac si dixisset, Etiam si liberos haberent Noë, Job, & Daniel, non eos pecnis eximere possent.

DE LIBRO DUODECIM PROPHETARUM

I. Disputatur de ordine librorum Duodecim Prophetarum. II. Probatur libri Duodecim Prophetarum *ἡλικιότης* & antiquitas.

Disputatur
de ordine li-
brorum Duo-
decim Prophe-
tarum.
4. Ezech. 1. 38,
39, 40.

Probatur li-
bri Duodecim
Prophetarum
ἡλικιότης &
antiquitas.
Ezech. 49. 12.

Beth. Isr. ad
Baba Bathr.
cap. 1.

I. ANTEQUAM agamus sigillatim de libris Duodecim Prophetarum, pauca quaedam de iis in universum praefanda sunt. Notat Hieronymus aliter dispositos esse in Ebraico exemplari, ac in Septuaginta virorum Interpretatione, quam secutus est Auctor libri quarti Esdræ; secuti & Eusebius, & Pseudo-Epiphanium, & Pseudo-Dorotheus, à quibus Prophetarum scriptae sunt vitæ. At Ebraicum Codicem affectatus Hieronymus pristinam seriem restituit. Nulla tamen in sex postremis occurrit utrobique discrepatio, nulla in primo loco Osæ tribuendo: de reliquis concertatio est; nam Joëlem secundum, Amosum tertium, quartum Abdiam, quintum Jonam, sextum Michæam ponunt Ebraei: Septuaginta vero, Amosum secundum, Michæam tertium, Joëlem quartum, quintum Abdiam, sextum Jonam. Utram persequere sententiam, parum refert, coævi quippe fuerunt sex hi priores, exiguo vel nullo ætatis discrimine; atque hinc nata ea varietas est. Viri Synagogæ magnæ, à quibus in ordinem dispositi sunt, rationem habuerunt temporum, etiam in Abdiam collocando libro: quamvis Abrabaniel in eo seriem temporum interruptam censeat, & Abdiam ætate priorem fuisse Joële & Amoso, his tamen esse subiectum, tum quod profelytus fuerit, tum etiam quod in eodem ac illi argumento versatus sit. Sed de his mox viderimus.

II. Luculento porro Libri hujus antiquitatem testimonio comprobatur Sirachides, cum ait quadragesimo nono capite: *Duodecim Prophetarum ossa pullulent de loco suo: nam corroboraverunt Jacob, & redemerunt se in fide virtutis.* Quæ quidem testificatio, etiam si reliquæ deessent omnes, omnibus Prophetarum vaticiniis, quæ hac collectione continentur, suam adstruit antiquitatem & *ἡλικιότητα*. Unumquodque tamen singulatim percensēbimus, & præter generalem illam & late patentem, privata sua cuique ac legitima continget probatio. Sed nec aspemandum est testimonium Auctoris Beth Israël, qui tradit Aggeum, Zachariam, & Malachiam Prophetias suas parvis Prophetis adjunxisse, & in grandius volumen compegisse, ne separatae propter exiguitatem